

УДК 355.426.4

В. В. Єманов, Є. Г. Башкатов

**ВИЗНАЧЕННЯ ПОРЯДКУ РАЦІОНАЛЬНОГО РОЗПОДІЛУ СИЛ
ВНУТРІШНІХ ВІЙСЬК ПО ЗАВДАННЯХ НА ПІДСТАВІ ПРОГНОЗУ
ОПЕРАТИВНОЇ ОБСТАНОВКИ У РАЙОНІ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ,
ЗУМОВЛЕНОГО ФАКТОРАМИ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ**

Наведено підхід до раціонального розподілу сил внутрішніх військ по завданнях на підставі прогнозу оперативної обстановки у районі надзвичайного стану, зумовленого факторами соціально-політичного характеру.

Постановка проблеми. Правоохоронні органи і внутрішні війська (ВВ) нерідко діють в особливих умовах, викликаних явищами соціального, природного, техногенного характеру. За цих умов для прийняття доцільних управлінських рішень треба передбачати повний перелік завдань, які необхідно виконувати, та порядок прогнозування оперативної обстановки у районі виконання завдань, що у сукупності й дадуть можливість раціонально розподілити сили по завданнях. Проте, на жаль, на сьогодні бракує єдиних підходів до раціонального розподілу сил по цих завданнях, оскільки зазначене питання, що має практичне значення, недостатньо з'ясовано.

Головне управління внутрішніх військ МВС України поряд з іншими структурами відповідно до Закону України [1] є Військовим командуванням, якому в межах, визначених цим Законом, надається право разом з органами виконавчої влади, Радою міністрів АРК та органами місцевого самоврядування здійснювати заходи правового режиму надзвичайного стану, але не зазначені завдання, які необхідно виконувати в рамках наведених заходів. Для виконання цих заходів з'єднання (військові частини, підрозділи) застосовують у складі тимчасового військового угруповання військ. На підставі керівних документів на спеціальні моторизовані військові частини міліції, військові частини спеціального та оперативного призначення покладаються певні завдання, але, на жаль, як переконає досвід застосування ВВ МВС колишнього СРСР, цей перелік далеко не повний. Планування виконання завдань планового характеру, наслідки яких мають дещо передбачуваний перебіг подій, не вимагають від командирів усіх ступенів ретельного прогнозування завдань, хоча така вимога існує, зокрема у [2]. Однак за умови введення правового режиму

© В. В. Єманов, Є. Г. Башкатов

надзвичайного стану це питання набуває більшої важливості. Єдиних же підходів до прогнозування оперативної обстановки на сьогодні взагалі немає, і командири прогнозують розвиток подій інтуїтивно-логічним шляхом, тому розподіл сил на виконання певних завдань здійснюється з використанням лише власного досвіду. Вказані недоліки виникають у зв'язку із наявністю протиріч між вимогами існуючої нормативно-правової бази та відомчих керівних документів щодо порядку дій частин ВВ МВС у згаданих вище умовах та за відсутності єдиних підходів до розуміння повного переліку завдань, які необхідно виконувати військам у разі введення правового режиму надзвичайного стану, їх впливу на розподіл сил по цих завданнях та прогнозування варіантів розвитку оперативної обстановки з метою підготовки пропозицій і прийняття доцільних та обґрунтованих управлінських рішень.

Саме для розв'язання цих протиріч необхідно визначитися з переліком завдань, впливом динаміки завдань на розподіл сил військової частини по цих завданнях, питанням прогнозування оперативної обстановки у районі виконання службово-бойових завдань за призначенням, що у сукупності й дасть можливість оптимально розподілити сили внутрішніх військ по завданнях на підставі прогнозу оперативної обстановки у районі надзвичайного стану, зумовленого факторами соціально-політичного характеру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У [5] здійснено розподіл сил охорони правопорядку з подальшим оперативним управлінням ними на етапах підготовки і виконання завдання з припинення заворушень у складній оперативній обстановці, що склалась у регіоні держави. У [6] проведено розподіл людських ресурсів (органів управління) за

функціональною необхідністю.

Метою статті є визначення порядку раціонального розподілу сил внутрішніх військ по завданнях на підставі прогнозу оперативної обстановки у районі надзвичайного стану, зумовленого факторами соціально-політичного характеру.

Виклад основного матеріалу. З огляду на те, що на території України з моменту набуття незалежності жодного разу не вводився правовий режим надзвичайного стану, зумовленого факторами соціально-політичного характеру, автори вважають за доцільне у процесі визначення оптимального розподілу сил тимчасового оперативного угруповання військ (ТОУВ) по завданнях застосувати як метод історичної аналогії, який полягає у встановленні та використанні аналогії об'єкту прогнозування з однаковими за природою об'єктами, випереджаючими перший у своєму розвитку, так і розрахунки щодо службово-бойових можливостей ТОУВ під час виконання ними завдань в особливих умовах.

Якщо врахувати досвід застосування ВВ МВС СРСР на теренах колишнього СРСР у так званих "гарячих точках" та у районах, де було введено надзвичайний стан, зумовлений факторами соціально-політичного характеру, то можна подати варіант розподілу завдань з виконання кожного із запропонованих заходів залежно від можливості ТОУВ виставляти основні види військових нарядів (див. табл. 1).

Розглянувши запропонований варіант розподілу завдань з виконання кожного із заходів та врахувавши службово-бойові можливості ТОУВ виставляти військові наряди за надзвичайного стану, зумовленого факторами соціально-політичного характеру, доцільно проводити розподіл особового складу для виконання завдань залежно від тенденцій зміни оперативної обстановки та важливості кожного із завдань у рамках перелічених вище заходів (визначались методом експертних оцінок), як подано у табл. 2.

Отже, якщо розглядати доцільність розподілу сил тимчасового оперативного угруповання військ по завданнях у районі надзвичайного стану, зумовленого факторами соціально-політичного характеру, виходячи із заданої чисельності особового складу типового

підрозділу (типове ТрК), то варто зазначити, що залежно від складності оперативної обстановки слід виконувати або один із запропонованих заходів, або по одному чи кілька завдань з кожного із заходів. Це доцільно робити для того, щоб виконати у повному обсязі один із заходів або кілька завдань з різних заходів, не "розпорошуючи" сили на виконання всіх завдань, з метою стабілізації оперативної обстановки та надання можливості органу управління тимчасового оперативного угруповання військ здійснити маневр силами за рахунок перерозподілу завдань і відповідно й військових нарядів для виконання цих завдань, а найголовніше – перерозподілити особовий склад. Це, у свою чергу, дасть змогу вивільнити особовий склад від виконання завдань, в яких немає потреби внаслідок стабілізації оперативної обстановки, та збільшити кількість особового складу резерву, а якщо в цьому немає необхідності, то відправити частину особового складу до пунктів постійної дислокації.

Висновки

Таким чином, усі запропоновані розрахунки мають для командирів (начальників) виключно рекомендований характер, тому що вони здійснені для певних умов, а командири (начальники), перебуваючи у конкретних умовах оперативної обстановки, можуть вносити певні корективи у вихідні дані, фактори тощо, які враховуються під час прогнозування та розподілу сил по певних завданнях, і взагалі можуть кардинально змінювати запропоновані рекомендації. А найголовніше – це те, що тільки командир (начальник) несе повну та одноосібну відповідальність за прийняте рішення у конкретних умовах обстановки. Такий підхід лише узагальнює деякий досвід, що був набутий внутрішніми військами у конкретних умовах обстановки, а з використанням підходів, які застосовуються у системі підтримання прийняття рішення, можна одержувати рекомендації, які мають сприйматися не як керівництво до дій, а як допоміжний етап процесів підготовки і приймання рішення командирами та начальниками.

Варіант розподілу завдань для виконання кожного із запропонованих заходів залежно від можливостей ТООУВ виставляти основні види військових нарядів

Оперативна обстановка “Надзвичайна”		
Обстановка, за якої внаслідок масових акцій політичних партій, рухів, громадських організацій із закликами до захоплення державної влади, протиправної зміни конституційного ладу, порушення територіальної цілісності держави із застосуванням сили, надзвичайної ситуації техногенного або природного характеру у країні (її окремому регіоні) такого масштабу, що загрожує загибеллю (настала загибель) значній кількості людей, соціально-політична обстановка у країні загострилася настільки, що органи державної влади і місцевого самоврядування можуть опинитися на грані втрати управління суспільством, і яка обумовила введення на всій території держави (або в окремих місцевостях) правового режиму надзвичайного стану.		
Тенденція до погіршення оперативної обстановки (оперативна обстановка “Погіршена”)	Тенденція до стабілізації оперативної обстановки (оперативна обстановка “Умовно стабільна”)	Тенденція до поліпшення оперативної обстановки (оперативна обстановка “Покращена”)
Назва заходу та завдань, які виконуються за рахунок військових нарядів ТООУВ	Назва заходу та завдань, які виконуються за рахунок військових нарядів ТООУВ	Назва заходу та завдань, які виконуються за рахунок військових нарядів ТООУВ
Ізоляційний – комплекс дій, спрямованих на запобігання проникненню у район НС сторонніх осіб та транспортних засобів, перекриття найбільш імовірних напрямків руху з метою перешикодити прориву або виходу правопорушників за його межі		
1. Ізоляція району надзвичайного стану та блокування напрямків руху правопорушників (<i>блокпост, КПП, заслон</i>)	1. Ізоляція району надзвичайного стану та блокування напрямків руху правопорушників (<i>блокпост, КПП, заслон</i>)	1. Ізоляція району надзвичайного стану та блокування напрямків руху правопорушників (<i>КПП, заслон</i>)
Охоронний – комплекс дій, спрямованих на забезпечення недоторканності об’єкта і матеріальних засобів, що йому належать, припинення нападу на об’єкт, запобігання проникненню правопорушників на об’єкт чи виходу з об’єкта		
1. Охорона (прикриття) об’єктів, що забезпечують життєдіяльність населення та народного господарства від можливого нападу, у тому числі на залізничних та автомобільних шляхах [група охорони (<i>варти</i>), <i>сторожова застава</i>] 2. Охорона фільтраційних пунктів (<i>група охорони</i>) 3. Охорона і супроводження потягів та автомобільного транспорту з вантажем та громадянами (<i>група супроводження</i>) 4. Супроводження та охорона колон біженців, а також місць їх зосередження (<i>сторожовий загін</i>)	1. Охорона (прикриття) об’єктів, що забезпечують життєдіяльність населення та народного господарства від можливого нападу, у тому числі на залізничних та автомобільних шляхах [група охорони (<i>варти</i>), <i>сторожова застава</i>] 2. Супроводження та охорона колон біженців, а також місць їх зосередження (<i>сторожовий загін</i>)	–
Режимний – комплекс дій, спрямованих на обмеження руху транспортних засобів, пересування громадян, які мешкають на території правового режиму НС		
1. Підтримання режиму комендантської години (заборона перебування на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень особи у встановлені години доби) (<i>комендантський пост, комендантський патруль, КПП</i>)	1. Підтримання режиму комендантської години (заборона перебування на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень особи у встановлені години доби) (<i>комендантський пост, комендантський патруль, КПП</i>)	1. Перевірка документів у громадян, а у разі необхідності – проведення особистого огляду, огляду речей, транспортних засобів, багажу і вантажів, службових приміщень та житла громадян (<i>самостійні, спільні піші патрулі, автотрулі, КПП</i>)

В. В. Єманов, Є. Г. Башкатов. Визначення порядку раціонального розподілу сил внутрішніх військ по завданнях на підставі прогнозу оперативної обстановки у районі надзвичайного стану, зумовленого факторами соціально-політичного характеру

Продовження табл. 1

<p>2. Обмеження свободи пересування по території, де введено режим НС, осіб, транспортних засобів та їх догляд спільно із працівниками ДПС (<i>КПП, самостійні, піші патрулі, автопатрулі, ПГШР</i>)</p> <p>3. Перевірка документів у громадян, а у разі необхідності – проведення особистого огляду, огляду речей, транспортних засобів, багажу і вантажів, службових приміщень та житла громадян (<i>комендантський пост, комендантський патруль, КПП, блокпост, самостійні, піші патрулі, автопатрулі, ПГШР</i>)</p> <p>4. Охорона громадського порядку шляхом виділення рухомих оперативних та маневрених груп (<i>рухома оперативна група</i>)</p>	<p>2. Обмеження свободи пересування по території, де введено режим НС, осіб, транспортних засобів та їх догляд спільно з працівниками ДПС (<i>блокпост, самостійні, спільні піші патрулі, автопатрулі, ПГШР</i>)</p> <p>3. Перевірка документів у громадян, а у разі необхідності – проведення особистого огляду, огляду речей, транспортних засобів, багажу і вантажів, службових приміщень та житла громадян (<i>комендантський пост, комендантський патруль, КПП</i>)</p> <p>4. Охорона громадського порядку під час масових та спортивних заходів, заборона на проведення яких встановлюється судом (<i>патруль, пост охорони порядку, військовий цеп, ПГШР, заслон</i>)</p>	<p>2. Охорона громадського порядку під час масових та спортивних заходів, заборона на проведення яких встановлюється судом (<i>патруль, пост охорони порядку, військовий цеп, ПГШР, заслон</i>)</p>
<p>Правоохоронний – комплекс дій, спрямованих на правову регламентацію діяльності установ, підприємств, громадян у період дії режиму НС на певній території або у державі в цілому</p>		
<p>1. Тимчасове вилучення у громадян зареєстрованої вогнепальної і холодної зброї та боєприпасів, а у підприємств, установ та організацій – навчальної військової техніки, вибухових, радіоактивних речовин і матеріалів, отруйних і сильнодіючих хімічних речовин (<i>комендантський пост, комендантський патруль, КПП самостійні, спільні піші патрулі, автопатрулі</i>)</p> <p>2. Заборона виготовлення і розповсюдження інформаційних матеріалів, що можуть дестабілізувати обстановку</p> <p>3. Регулювання роботи цивільних теле- та радіоцентрів, заборона роботи аматорських радіопередавальних засобів та радіовипромінювальних пристроїв особистого і колективного користування</p> <p>4. Особливі правила користування зв'язком та передачі інформації через комп'ютерні мережі</p> <p>5. Обмеження або тимчасова заборона продажу зброї, отруйних і сильнодіючих хімічних речовин, а також алкогольних напоїв та речовин, вироблених на спиртовій основі</p> <p>6. Порушення у порядку, визначеному Конституцією</p>	<p>1. Тимчасове вилучення у громадян зареєстрованої вогнепальної і холодної зброї та боєприпасів, а у підприємств, установ та організацій – навчальної військової техніки, вибухових, радіоактивних речовин і матеріалів, отруйних і сильнодіючих хімічних речовин (<i>комендантський пост, комендантський патруль, КПП самостійні, спільні піші патрулі, автопатрулі</i>)</p> <p>2. Заборона виготовлення і розповсюдження інформаційних матеріалів, що можуть дестабілізувати обстановку</p> <p>3. Регулювання роботи цивільних теле- та радіоцентрів, заборона роботи аматорських радіопередавальних засобів та радіовипромінювальних пристроїв особистого і колективного користування</p> <p>4. Обмеження або тимчасова заборона продажу зброї, отруйних і сильнодіючих хімічних речовин, а також алкогольних напоїв та речовин, вироблених на спиртовій основі</p> <p>5. Порушення у порядку, визначеному Конституцією і законами України, питання про</p>	<p>1. Обмеження або тимчасова заборона продажу зброї, отруйних і сильнодіючих хімічних речовин, а також алкогольних напоїв та речовин, вироблених на спиртовій основі</p> <p>2. Заборона проведення страйків</p>

<p>і законами України, питання про заборону діяльності політичних партій, громадських організацій в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей</p> <p>7. Заборона проведення страйків</p> <p>8. Заборона призовникам і військовозобов'язаним змінювати місце проживання без відома відповідного військового комісаріату</p>	<p>заборону діяльності політичних партій, громадських організацій в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей</p> <p>6. Заборона проведення страйків</p> <p>7. Заборона призовникам і військовозобов'язаним змінювати місце проживання без відома відповідного військового комісаріату</p>	
<p>Додатковий – комплекс дій, які не здійснюються в рамках ізоляційних, охоронних, режимних, правоохоронних заходів</p>		
<p>1. Забезпечення роботи оперативно-слідчих груп органів внутрішніх справ та прокуратури (<i>група супроводження</i>)</p> <p>2. Забезпечення спільно з органами внутрішніх справ транспортування і збереження грошових та матеріально-технічних засобів на території правового режиму надзвичайного стану (<i>група супроводження</i>)</p> <p>3. Надання допомоги адміністраціям районів і населених пунктів у видачі заробітної платні працівникам бюджетної сфери, пенсій, допомоги та здійснення інших виплат населенню (<i>група супроводження</i>)</p> <p>4. Організація та підтримання взаємодії з органами, спеціально уповноваженими у вирішенні завдання цивільного захисту і виконання завдань з попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій під час доставки гуманітарних та інших вантажів населенню, а також під час виконання завдань, які перебувають у сфері діяльності перелічених органів (<i>особовий склад резерву</i>)</p> <p>5. Сприяння адміністраціям районів і населених пунктів у розподілі гуманітарної допомоги (<i>необхідна кількість особового складу резерву</i>)</p>	<p>1. Забезпечення роботи оперативно-слідчих груп органів внутрішніх справ та прокуратури (<i>група супроводження</i>)</p> <p>2. Забезпечення спільно з органами внутрішніх справ транспортування та збереження грошових та матеріально-технічних засобів на території правового режиму надзвичайного стану (<i>група супроводження</i>)</p> <p>3. Надання допомоги адміністраціям районів і населених пунктів у видачі заробітної платні працівникам бюджетної сфери, пенсій, допомоги та здійснення інших виплат населенню (<i>група супроводження</i>)</p> <p>4. Організація та підтримання взаємодії з органами, спеціально уповноваженими у вирішенні завдання цивільного захисту і виконання завдань з попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій під час доставки гуманітарних та інших вантажів населенню, а також під час виконання завдань, які перебувають у сфері діяльності перелічених органів (<i>особовий склад резерву</i>)</p>	<p>1. Забезпечення спільно з органами внутрішніх справ транспортування та збереження грошових та матеріально-технічних засобів на території правового режиму надзвичайного стану (<i>група супроводження</i>)</p> <p>2. Надання допомоги адміністраціям районів і населених пунктів у видачі заробітної платні працівникам бюджетної сфери, пенсій, допомоги та здійснення інших виплат населенню (<i>група супроводження</i>)</p> <p>3. Організація та підтримання взаємодії з органами, спеціально уповноваженими у вирішенні завдання цивільного захисту і виконання завдань з попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій під час доставки гуманітарних та інших вантажів населенню, а також під час виконання завдань, які перебувають у сфері діяльності перелічених органів (<i>особовий склад резерву</i>)</p>
<p>Спеціальна операція – комплекс ізоляційних, режимних заходів, військових та інших дій, які проводяться силами тимчасового оперативного угруповання військ у взаємодії з іншими силами в обмежений час, за загальним замислом і під єдиним керівництвом</p>		
<p align="center">Спеціальна операція з ліквідації масових безладь</p> <p>1. Ведення повітряної та наземної розвідки (<i>групи наземної та повітряної розвідки</i>)</p>	<p align="center">Спеціальна операція з ліквідації масових безладь</p> <p>1. Ведення повітряної та наземної розвідки (<i>групи наземної та повітряної розвідки</i>)</p>	<p align="center">Спеціальна операція з ліквідації масових безладь</p> <p>1. Ведення повітряної та наземної розвідки (<i>групи наземної та повітряної розвідки</i>)</p>

В. В. Єманов, Є. Г. Башкатов. Визначення порядку раціонального розподілу сил внутрішніх військ по завданнях на підставі прогнозу оперативної обстановки у районі надзвичайного стану, зумовленого факторами соціально-політичного характеру

Продовження табл. 1

<p>2. Оцеплення основного району масових безладь та ізоляція інших районів, а у разі недостатньої кількості сил і засобів – перекриття основних напрямків прибуття громадян у райони проведення операції (<i>КПП, військовий цеп, заслон</i>)</p> <p>3. Попередження групових (масових) порушень громадського порядку та зіткнення протидіючих угруповань (<i>маневрений загін</i>)</p> <p>4. Організація документування подій, попередження учасників безладь про можливість застосування до них сили (<i>група документування протиправних дій</i>)</p> <p>5. Виведення працівників органів внутрішніх справ і, по можливості, жінок та дітей з району масових безладь (<i>група супроводження</i>)</p> <p>6. Розосередження та витіснення натовпу правопорушників із застосуванням бойової та спеціальної техніки (<i>групи: розосередження, вилучення, конвоювання, застосування спеціальних засобів, охорони групи документування, протиправних дій, пожежогасіння, охорони фільтраційних пунктів</i>)</p> <p>7. Розгородження завалів та барикад, які були зроблені екстремістами, та створення необхідних інженерних загороджень (<i>група розгородження</i>)</p> <p>8. Масоване застосування спеціальних засобів спрямованої та загальної дії, у тому числі з вертольотів (<i>група застосування спеціальних засобів</i>)</p> <p>9. Супроводження злочинних груп спеціально визначеними загонами (нарядами) з метою вилучення та затримання активних учасників безладь та розсіювання злочинних груп [<i>маневрений загін (група)</i>]</p> <p>10. Організація цілеспрямованого “відходу” злочинних груп раніше визначеними маршрутами (<i>група розосередження, маневрена група</i>)</p>	<p>2. Оцеплення основного району масових безладь та ізоляція інших районів, а у разі недостатньої кількості сил і засобів – перекриття основних напрямків прибуття громадян у райони проведення операції (<i>КПП, військовий цеп, заслон</i>)</p> <p>3. Попередження групових (масових) порушень громадського порядку та зіткнення протидіючих угруповань (<i>маневрений загін</i>)</p> <p>4. Організація документування подій, попередження учасників безладь про можливість застосування до них сили (<i>група документування протиправних дій</i>)</p> <p>5. Виведення працівників органів внутрішніх справ і, по можливості, жінок та дітей з району масових безладь (<i>група супроводження</i>)</p> <p>6. Розосередження та витіснення натовпу правопорушників із застосуванням бойової та спеціальної техніки (<i>групи: розосередження, вилучення, конвоювання, застосування спеціальних засобів, охорони групи документування, протиправних дій, пожежогасіння, охорони фільтраційних пунктів</i>)</p> <p>7. Розгородження завалів та барикад, які були зроблені екстремістами, та створення необхідних інженерних загороджень (<i>група розгородження</i>)</p> <p>8. Застосування спеціальних засобів спрямованої та загальної дії (<i>група застосування спеціальних засобів</i>)</p> <p>9. Супроводження злочинних груп спеціально визначеними загонами (нарядами) з метою вилучення та затримання активних учасників безладь та розсіювання злочинних груп [<i>маневрений загін (група)</i>]</p> <p>10. Організація цілеспрямованого “відходу” злочинних груп раніше визначеними маршрутами (<i>група розосередження, маневрена група</i>)</p>	<p>2. Оцеплення основного району масових безладь та ізоляція інших районів, а у разі недостатньої кількості сил і засобів – перекриття основних напрямків прибуття громадян у райони проведення операції (<i>КПП, військовий цеп, заслон</i>)</p> <p>3. Попередження групових (масових) порушень громадського порядку та зіткнення протидіючих угруповань (<i>маневрений загін</i>)</p> <p>4. Організація документування подій, попередження учасників безладь про можливість застосування до них сили (<i>група документування протиправних дій</i>)</p> <p>5. Виведення працівників органів внутрішніх справ і, по можливості, жінок та дітей з району масових безладь (<i>група супроводження</i>)</p> <p>6. Розосередження та витіснення натовпу правопорушників із застосуванням бойової та спеціальної техніки (<i>групи: розосередження, вилучення, конвоювання, застосування спеціальних засобів, охорони групи документування, протиправних дій, пожежогасіння, охорони фільтраційних пунктів</i>)</p> <p>7. Розгородження завалів і барикад, які були зроблені екстремістами, та створення необхідних інженерних загороджень (<i>група розгородження</i>)</p> <p>8. Застосування спеціальних засобів спрямованої та загальної дії (<i>група застосування спеціальних засобів</i>)</p> <p>9. Супроводження злочинних груп спеціально визначеними загонами (нарядами) з метою вилучення та затримання активних учасників безладь та розсіювання злочинних груп [<i>маневрений загін (група)</i>]</p> <p>10. Організація цілеспрямованого “відходу” злочинних груп раніше визначеними маршрутами (<i>група розосередження, маневрена група</i>)</p>
--	---	--

<p align="center">Спеціальна операція зі знешкодження незаконних збройних формувань (НЗФ)</p> <p>1. Блокування НЗФ (блокпост, КПП, заслон) 2. Пошук та виявлення основних сил НЗФ (розвідувально-пошукова група, секрет, пост спостереження, дозор, група прикриття) 3. Переслідування (перехоплення) НЗФ (група переслідування, група прикриття) 4. Оточення НЗФ (група оточення) 5. Роззброєння, знешкодження НЗФ (розвідувально-пошукова група, група переслідування, група оточення, група прикриття)</p>		
--	--	--

Таблиця 2

Варіант розподілу сил ТОУВ по завданнях на підставі прогнозу оперативної обстановки у районі надзвичайного стану, зумовленого факторами соціально-політичного характеру

Оперативна обстановка “Надзвичайна”					
Тенденція до погіршення оперативної обстановки (оперативна обстановка “Погіршена”)		Тенденція до стабілізації оперативної обстановки (оперативна обстановка “Умовно стабільна”)		Тенденція до поліпшення оперативної обстановки (оперативна обстановка “Покращена”)	
Перелік завдань, які виконуються в рамках визначеного заходу	Відсоток виділення особового складу	Перелік завдань, які виконуються в рамках визначеного заходу	Відсоток виділення особового складу	Перелік завдань, які виконуються в рамках визначеного заходу	Відсоток виділення особового складу
<i>Режимний</i>		<i>Режимний</i>		<i>Режимний</i>	
1. Підтримання режиму комендантської години (заборона перебування на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень особи у встановлені години доби)	До 82 %	1. Підтримання режиму комендантської години (заборона перебування на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень особи у встановлені години доби)	До 87 %	1. Охорона громадського порядку під час масових та спортивних заходів, заборона на проведення яких встановлюється судом	До 93 %
2. Перевірка документів у громадян, а у разі необхідності – проведення особистого огляду, огляду речей, транспортних засобів, багажу і вантажів, службових приміщень та житла громадян		2. Перевірка документів у громадян, а у разі необхідності – проведення особистого огляду, огляду речей, транспортних засобів, багажу і вантажів, службових приміщень та житла громадян		Правоохоронний	
3. Обмеження свободи пересування по території, де введено режим НС, осіб, транспортних засобів та їх догляд спільно з працівниками ДПС.	До 18 %	3. Обмеження свободи пересування по території, де введено режим НС, осіб, транспортних засобів та їх догляд спільно з працівниками ДПС		1. Обмеження або тимчасова заборона продажу зброї, отруйних і сильнодіючих хімічних речовин, а також алкогольних напоїв та речовин, вироблених на спиртовій основі	До 3 %

В. В. Єманов, Є. Г. Башкатов. Визначення порядку раціонального розподілу сил внутрішніх військ по завданнях на підставі прогнозу оперативної обстановки у районі надзвичайного стану, зумовленого факторами соціально-політичного характеру

Продовження табл. 2

4. Охорона громадського порядку шляхом виділення рухомих оперативних груп				2. Заборона проведення страйків	
		Охоронний		Додатковий	
		1. Супроводження та охорона колон біженців, а також місць їх зосередження	До 4 %	1. Забезпечення спільно з органами внутрішніх справ транспортування і збереження грошових та матеріально-технічних засобів на території правового режиму надзвичайного стану	
		Правоохоронний		2. Надання допомоги адміністраціям районів і населених пунктів у видачі заробітної платні працівникам бюджетної сфери, пенсій, допомоги та здійснення інших виплат населенню	
		1. Тимчасове вилучення у громадян зареєстрованої вогнепальної і холодної зброї та боєприпасів, а у підприємств, установ і організацій – навчальної військової техніки, вибухових, радіоактивних речовин і матеріалів, отруйних і сильнодіючих хімічних речовин	До 9 %	3. Організація та підтримання взаємодії з органами, спеціально уповноваженими у вирішенні завдання цивільного захисту і виконання завдань з попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій під час доставки гуманітарних та інших вантажів населенню, а також під час виконання завдань, які перебувають у сфері діяльності перелічених органів	До 4 %
		2. Заборона виготовлення і розповсюдження інформаційних матеріалів, що можуть дестабілізувати обстановку			
		3. Регулювання роботи цивільних теле- та радіоцентрів, заборона роботи аматорських радіопередавальних засобів та радіовипромінювальних пристроїв особистого і колективного користування			
		4. Обмеження або тимчасова заборона продажу зброї, отруйних і сильнодіючих хімічних речовин, а також алкогольних напоїв та речовин, вироблених на спиртовій основі			

	5. Порушення у порядку, визначеному Конституцією і законами України, питання про заборону діяльності політичних партій, громадських організацій в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей			
	6. Заборона проведення страйків			
	7. Заборона призовникам і військовозобов'язаним змінювати місце проживання без відома відповідного військового комісаріату			

Примітка. Під час проведення розрахунків бралися до уваги такі обмеження та припущення:

- кількість тимчасового оперативного угруповання військ розрахована у розмірі 80% від спискової чисельності з'єднань, частин та підрозділів, які входять до його складу;
- кількість особового складу органу управління та підрозділів забезпечення розраховано у розмірі 20% від загальної чисельності тимчасового угруповання військ;
- площа типового району виконання завдань ТООУВ з урахуванням щільності забудови міста складає приблизно 95,17 км²;
- розподіл особового складу на СО з припинення масових безладь та знешкодження НЗФ надається окремо від виконання решти заходів, які виконуються ТООУВ у районі НС, зумовленого факторами соціально-політичного характеру;
- не враховані показники психогенних втрат особового складу в ході виконання службово-бойових завдань;
- не врахована кількість особового складу, який не спроможний виконувати службово-бойові завдання внаслідок хвороби;
- кількість особового складу, який задіяний для несення внутрішньої служби у місцях розташування ТООУВ, урахована у відсотковому відношенні підрозділів забезпечення.

Список використаних джерел

1. Про правовий режим надзвичайного стану : закон України від 16.03.2000 р. № 2501-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 23. – Ст. 10.

2. Про введення в дію Тимчасового положення про організацію служби спеціальних моторизованих військових частин міліції, військових частин спеціального призначення та підрозділів оперативного призначення внутрішніх військ МВС України : наказ МВС від 05.07.2005 р. № 521 (П. 4.11.19).

3. Єманов В. В. Методика прогнозування тенденцій змін оперативної обстановки посадовими особами військової частини внутрішніх військ в умовах надзвичайного стану, зумовленого факторами соціально-політичного характеру / В. В. Єманов // Честь і закон. – 2010. – № 3. – С. 54–60.

4. Башкатов Є. Г. Визначення підходів щодо формування переліку заходів та завдань військового командування в районі надзвичайного стану, зумовленого факторами соціально-політичного характеру / Є. Г. Башкатов, В. В. Єманов // Збірник наукових праць. – Хмельницький : НА ДПС України, 2010. – № 53. – С. 4–9.

5. Орлов М. М. Метод ситуаційного розподілу та оперативного управління силами охорони правопорядку під час підготовки і виконання завдань з припинення заворушень / М. М. Орлов // Честь і закон. – 2009. – № 3. – С. 64–75.

6. Кириченко С. О. Система управління Збройних Сил України: ретроспективний аналіз і перспективи розвитку / С. О. Кириченко // Наука і оборона. – 2007. – № 3 – С. 13–18.

Стаття надійшла до редакції 11.03.2011 р.